

Unde e artă, e protest?

Anul 2012 a început într-o notă tulbură. Reprezentanții poporului, atât membri ai Parlamentului României, cât și euro-parlamentari, au luat decizii peste capul tuturor. Încă o dată, au nemulțumit: proteste și manifestații, mici revolte, incendieri, lupte de stradă ș.a.m.d.

Întrebarea care m-a măcinat, citind presa online a acestor zile – presă relativ independentă, adunând reacții și atitudini foarte lucide, dar și nenumărate cadre subiective –, a fost următoarea: Ce fac artele în momente ca acestea? Scriitorul, pictorul, au ei datoria să se implice? Ar mai putea contribui astăzi semnificativ la dimensiunea etică sau estetică a mișcărilor? Dacă da, care ar fi rolul și puterea lor în interiorul/ în afara cordonului de protecție format de jandarmi?

(anchetă realizată de Bogdan Coșa)

Radu Vancu

E absolut sigur că scriitorul trebuie să fie implicat. Prin natura lui, scriitorul e un reactiv; scriem cu noi înșine, firește, dar ca reacție la ce e în jur. Însă asta nu înseamnă cătuși de puțin că scrisul lui trebuie să fie numaidecât o platformă a mișcărilor social-politice în cauză. Un exemplu bun mi se pare a fi cel care-i privește pe Eminescu și Alecsandri: implicat până peste cap în social-politicul vremii (ah, minunata și teribila lui gazetărie...), cel dintâi n-a considerat totuși necesar să reacționeze poetic la Războiul de Independență. Pe când cel de-al doilea a scris, dintr-o admirabilă conștiință civică, un volum întreg despre acesta. Inutil să mai spunem care dintre cei doi rămâne totuși Poetul. Scriitorul, așadar, nu trebuie să dea o „dimensiune etică sau estetică” mișcărilor sociale sau politice ale vremii; istoria își construiește etica aproape de una singură (cât despre o estetică, mă gândesc din ce în ce mai serios că-i cam lipsește cu desăvârșire). Ce trebuie el să încerce e să dea propriei vieți dimensiunile astea (sau cel puțin pe cea etică); și, implicit, propriului scris. E singurul lui rol și singura lui putere. Minusculă și uriașă – Soljenițan o compara cu puterea firului de nisip de a gripa roțile dințate ale unui mecanism gigantic. Pentru asta, scriitorul nu trebuie să scrie implicat – ci, înainte de toate, să scrie liber. De asta se tem cel mai tare regimurile opresive. Nadejda Mandelștam povestește în memoriile ei teribile că, atunci când

încerca să-l domolească pe Osip sau să-l convingă să plece, genialul poet îi răspundea cam așa: „Rămânem aici, numai aici se ucide pentru poezie, numai ei respectă cu adevărat poezia!”. Poezia e o demonstrație de libertate în sine, prin însăși natura ei. Asta o face atât de periculoasă în ochii regimului totalitar. E, indiferent de tema ei, implicată. Și, cred eu, poemele de dragoste sau de inimă rănită pot fi chiar mai subversive decât cele politice. Căci ele vorbesc mai profund despre omul concret.

Pe scurt, poetul trebuie să se implice. Poezia lui, nu neapărat; căci ea e oricum implicată.

Luiza Vasiliu

Scriitorul n-are altă datorie decât să scrie bine. Aproape de fiecare dată când i s-a părut că mai are și alte datorii, a ieșit prost (vezi Sartre ș.a.). Sigur, dacă, la un moment dat, consideră că o cauză merită destulă atenție încât să scrie un editorial, o proză, un poem, o pancartă, atunci e cu atât mai bine. Important e să nu facă asta din vreun sentiment dubios al datoriei sau din credința că arta ori e angajată, ori nu e deloc. Pe de altă parte, mi se pare extraordinar că Yououssou N'dour a ieșit în stradă în timpul protestelor violente din Dakar împotriva realegerii președintelui Abdoulaye Wade. A contribuit astfel la legitimarea simbolică a opoziției, cel puțin în ochii opiniei publice internaționale. Dacă n-ar fi fost (ușor) rănit în timpul aceluiași proteste, probabil că presa ar fi rezolvat într-o depeșă de două rânduri evenimentele din Senegal, iar eu n-aș mai fi citit nimic despre Consiliul Constituțional Senegalez și M23 (Mișcarea din 23 iunie). Așadar, e minunat dacă artistul mai e, din când în când, și angajat, e regretabil însă dacă e militant din oficiu.

Vasile Ernu

E greu să vorbești în spațiul românesc pe acest subiect, din simplul motiv că aici nu există o tradiție a ceea ce se numește „cultură angajată și politică”. La noi, arta, cultura, mereu s-au sustras politicului, au vrut mereu să fie o estetică „autonomă” și „apolitică”, de parcă așa ceva este posibil. Eu cred că mai întâi ar trebui să regândim aceste poziții de bază, fundamentale, între artă, cultură și politic. Din punctul meu de vedere (și am mai scris de câteva ori pe acest subiect pe larg), arta și cultura în sine

nu-și au niciun temei înafara orizontului de sens politic. De fapt, ele nu pot fi gândite în afara politicului. Crezul meu politico-artistic sună destul de simplu: Unde este putere, acolo e politică. Unde e politică, acolo e și ipocrizie. Unde e ipocrizie, e și multă minciună. Unde există minciuna, apare nemulțumirea. Unde e nemulțumire, e și durere. Unde e durere, e suferință. Unde e suferință, e tragedie. Unde e tragedie, e singurătate. Unde e singurătate, e artă. Unde e artă, e protest. Unde e protest, e libertate. Unde e libertate, e viață. Unde e viață, apare și artistul. Unde este un artist, apare, din păcate, și Puterea. Acesta e cercul vicios în care trăim în istorie. Iar arta nu e o fabrică de produs metafore cum se predica pe la noi. Arta creează sensuri și cu ajutorul metaforelor, în timp ce sensul salvează. Arta te salvează de banalitate, de urît, de omul mic, iar salvarea este un gest eminent politic.

Cum alegem însă fiecare dintre noi să protestăm, să ne revoltăm, să creăm un anumit tip de discurs critic? Asta ține deja de fiecare în parte, de capacitățile și modul de înțelegere ale fiecăruia în parte, de instrumentarul de care dispunem, de metaforele pe care le uzăm, de artele pe care le practicăm. Nu există o rețetă. Lucrul cu adevărat important este înțelegerea și asumarea gestului. A te sustrage acestui mecanism, a încerca să trăiești „în afara politicului”, într-o „autonomie estetică” nu face decât să fii părtaș la ipocrizia, mizeria politică și răul care se întâmplă în jurul tău.

M. Duțescu

Am să răspund doar în nume propriu la întrebarea ta și am s-o fac puțin pe lângă, dar sper să se înțeleagă de ce.

Înainte de toate, pentru mine a existat întotdeauna un backup: posibilitatea de a pleca din țară. Am respins deja această posibilitate de două ori până acum – odată, în 2004, Barcelona, a doua oară, în 2006, Los Angeles – dar nu-mi pare rău, pentru că încă nu mi-a ajuns cuțitul la os ca s-o iau cu adevărat în calcul. Pe de altă parte, nu-mi place să merg pe stradă prin Sectorul 5 și să miroasă ca pe holurile Primăriei care-l administrează; o iau razna când văd cum se duce ecosistemul; îmi crește tensiunea când mă prezint la Fisc să-mi negociez o poprire de aproape 18.000 Ron și să aflui, după două luni de scandal, că a fost „o scăpare de la calculator”; nu-mi place că pensia bunică-mii e mică, iar spitalul e, bineînțeles, cu șpagă; nu suport să plătesc reparații de 3000 Ron ca să-mi schimb bușele la roți, în condițiile în care kilometrul de drum asfaltat, executat eventual de o celebră firmă din Austria, e mai scump aici decât în Austria. Cu toate astea, n-am ieșit în stradă în ianuarie 2012. Ba, mai

mult, și în 2004 și în 2008 am votat cu Băsescu și PD-L – și la fel aș vota și dacă ar fi mâine alegeri. Nu fiindcă aș fi de acord cu politica lor (judec politica, precum o fac majoritatea, după ureche – dar nici nu vreau mai mult), ci aș face-o doar ca minima gestionare a unui compromis.

De vreo zece ani, eu, cel puțin, primesc bani doar dacă sunt competitiv și pierd bani dacă mă relaxez și zic „lasă, că poate îi păcălesc și mușcă momeala”; de asemenea, am zero înțelegere pentru cei care așteaptă să câștige bine, dar care aleg să muncească puțin sau deloc – sunt, cum s-ar zice, mai de dreapta, mai liberal. Mi-a convenit, de exemplu, atunci când liberalii au introdus impozitul unic de 16%. Doar că, începând cu 2008, opțiunea liberalismului stă în România sub semnul mineriadelor din anii '90 și miroase exact ca holul Primăriei Sectorului 5. De-aia, strict prin eliminare, nu mi-a rămas decât să votez cu Băsescu – asta și fiindcă țin să mă prezint de fiecare dată la vot, chiar și atunci când trebuie să votez cu aceeași strângere de inimă cu care am votat mai demult, în turul 2 din 2000, cu Iliescu, ca să nu iasă Vadim.

De asemenea, tot după ureche, cred că Boc a fost un prim-ministru bun, probabil cel mai bun de după '89. Mai cred și că Udrea, personajul cel mai hulit al cabinetului Boc, nu e chiar o oiță atât de neagră; oricum, o prefer multor figuri care s-au perindat prin tristele cabinete PSD anii trecuți, de exemplu.

Așa că toată povestea cu protestele din ianuarie m-a interesat mai puțin decât pe alții – scriitori, artiști sau nu. Am însă maxim respect pentru cei care au sacrificat timp și energie în numele unor convingeri personale. Îi respect pe toți cei care au fost acolo și au scandat, chiar dacă unora nu le-a fost clar pentru cine o fac și contra cui o fac – dar asta nu se pune, fiindcă am auzit că așa e mereu la proteste. Dacă aș fi împărțit ideile lor, aș fi ieșit în stradă. Dar, în ciuda nemulțumirilor de care ziceam mai sus (căroră le-aș mai putea adăuga destule), eu nu sunt suficient de hipster ca să merg la proteste doar pentru că e ultima fiță în materie de activism, nu sunt nici suficient de cocalar ca să ies la încăierare cu jandarmii – și, mai ales, nu pot să uit chipul Gabrielei Vrânceanu-Firea, în ajunul alegerilor din 2004. Nu pot să uit, cum ar veni, zâmbetul ăla care-i fășnea de undeva din torace când îi lua interviuri lui Adrian Năstase. După cum îmi voi aminti totă viața superba noapte de glorie a lui Mircea (și Mihaela) Geoană din 2008, cu Vanghelie, Illiescu, Hrebenciuc, Ponta, Dragnea, Mazăre sau – iau tot așa, aproape la întâmplare – Șerban Mihăilescu („Miki Șpagă”) undeva, în background, toți, în extaz. În fine, nu pot uita nici istorisirile unor colegi și colege (arhitecți, unii dintre ei cadre didactice la „Ion Mincu”)

Teme

care au fost bătute (ei), respectiv violate (ele) în biblioteca facultății (care a fost arsă) în iunie 1990 de către cei cărora Ion Iliescu le mulțumea la Romexpo pentru promptitudinea cu care au acționat în numele democrației. Ion Iliescu, cel care ne zâmbește și ne mustră părintește, cel care face și desface și azi, la 22 ani de la respectivele evenimente – cel căruia Dumnezeu i-a dat așadar viață lungă, că poate doar-doar o să înțelegem și noi ceva din asta.

Dan Sociu

Cred că asta e răspunsul la multe, să ieși din tine, să gîndești în relație, să fii unul printre alții, să nu mai fii atît de special și profund și căzut în tine. La evenimentele de la începutul anului mi s-a părut important să nu reacționez continuu, ca un implicat profesionist, ca un activist, însă pe modelul ăla clasic al bărbatului care se enervează rar, dar cînd trebuie.

N-am comentat mult și cînd am făcut-o am făcut-o dintr-o poziție oarecum conservatoare – m-am enervat pe idealizarea ultrașilor și a violenței, mi s-a părut așa o glumă proastă că oameni care de obicei sunt cît se poate de pasiv-agresivi, vor să le facă tuturor pe plac și au curaj critic numai în birfă, s-au trezit deodată că vor să arunce cu pietre și să dea foc și baricade și 68-tisme.

Cred că e mai ok așa, să nu bombănești tot timpul ca Mircea Badea sau să fii un rebel de-ăla stereotip ca tipul de la Luna Amară, mereu revoltat – fă-ți treburile tale, scrisul tău și pictatul și implică-te cînd simți că e foarte important. Oricum, prin artă poți să faci măcar o descriere bună a lumii în care trăiești și asta e util.

Andrei Dósa

Îmi amintesc de o întâmplare povestită de Banksy. Într-o noapte, a încercat să picteze un pod de cale ferată cu postere înfățișându-l pe Che Guevara scurgându-se treptat de pe pagină. Încerca să critice reciclarea la nesfârșit a unui simbol tocmai prin faptul că-l recicla la nesfârșit. În timpul operațiunii, care se petrecea devreme în zori, a realizat că în imediata sa apropiere câțiva mascați dădeau o spargere într-un magazin. Situația nu ar fi arătat chiar roz dacă mai rămânea mult în zonă, așa că a întins-o. Dimineața, puștii din cartier s-au întrebat, probabil, observând schimbările aduse podului: „De ce stă cineva doar să picteze imagini ale unui revoluționar, când ar putea să se comporte ca unul?”

Mă întreb ce au însemnat pentru conștiința publică relatările lui Silviu Dancu de la fața locului, pancartele și entuziasmul lui

Mugur Grosu, lanțul uman format cu ocazia sărbătoririi zilei de 24 ianuarie sau manifestul lui Norzeatic. Au adus diversitate, detalii insolite, poate ceva mai mulți oameni în piață. Pe ecranele cu plasmă se vedeau capetele protestatarilor scăldate în lumina puternică a carelor de televiziune. După un timp, lumea s-a obișnuit, știa că la ora prestabilită se „dau” protestele. Orice mișcare de masă poate deveni rapid un *reality-show* călduț.

Dacă ești doar un observator și postezi pe bloguri, ai capacitate de analiză și sinteză foarte bună, dar nu-ți place gloata și adrenalina, poți să stai acasă și să ajungi la concluzii de genul: „protestele nu sunt decât niște supape folosite de guverne pentru a disipa tensiunea socială și a da iluzia cetățeanului că are putere de decizie și în afara momentelor în care este chemat la urnă”.

Toate creațiile artistice, toate inițiativele se fac cunoscute, circulă în medii care nu au fost destinate revoltei. Am lăsat televiziunea să devină divertisment. Revoluția primește multe like-uri pe Facebook, dar nimeni nu e prieten cu Revoluția. Mediile, în mod paradoxal, ne izolează de propriile acțiuni, acțiunile noastre se sparg în acțiuni din ce în ce mai insignifiante. Poate că acesta este rolul artistului astăzi, să încerce să îl reconecteze pe om la acțiunile sale. Poate că asta înseamnă să se comporte ca un revoluționar.

Constantin Vică

Nu știu – asta e răspunsul meu. Cred că se implică deja, fiecare după natura sa. Am văzut artiști vizuali foarte vocali în stradă, scriitori, esești etc. În plus, se scrie mult despre, nu?

Răzvan Țupa

Specialități românești

Mă bucur că tu găsești că am fost activ în materie de proteste. Mie mi se pare că m-am abținut destul de mult. Dar asta e o problemă a mea, personală. O să încerc să răspund la întrebările pe care mi le-ai adresat, dar nu îmi este prea ușor. În primul rând, pentru că eu nu cred că există „datorii” ale poetului. Până la urmă, fie că o face explicit sau implicit, un scriitor este oricum implicat. Atunci cînd Uniunea Scriitorilor a sărit în sus ca să nege că ar fi emis un comunicat de sprijin pentru cei care protestau, aceea nu a fost o dovadă de echidistanță, ci de implicare. Nepăsarea este cel mai util lucru pentru orice abuz social.

Clivaje poetice

Poate și influențați de imaginea războinică pe care au căpătat-o jandarmii în ultimele luni în România, ne raportăm la

poziția pe care o putem avea dincolo sau dincoace de cordonul de scuturi și căști. În realitate, cred că jandarmii sunt printre primele victime ale oricărui conflict din societate. Este meseria lor să își ia pietre în cap orice culoare politică ar avea cei care conduc țara. Cam pe acolo se află și cei care lucrează cu idei sau cu limbajul. Mă gândesc doar la faptul că atunci când sunt ciocniri violente pe stradă, o gașcă de mascați își trage șuturi cu o altă gașcă de mascați. De obicei, amândouă sunt manipulate. Uneori, numai una dintre ele. Și aceasta este situația oricărui limbaj artistic: uneori și arta și receptarea sunt doar rezultatul manipulării. De obicei... amândouă.

Întrebarea pe care o pui în legătură cu posibilitatea unei contribuții semnificative pe care ar avea-o artele în ziua de azi este puțin amuzantă pentru mine. Și asta numai pentru că îmi este foarte greu să nu văd că orice justificare politică sau socială din România (dar și de aiurea) este intens artistică și, mai ales, literară.

Un pic de terapie pentru fetișiști

Dacă analizăm elementele care atestă puterea politică sau socială într-o republică, descoperim că, la nivel teoretic cel puțin, povestea este foarte frumoasă. Poporul alege și oferă nu conducerea, ci responsabilitatea pentru ce se întâmplă în societate într-o perioadă de timp. În realitate însă... descoperim aceleași fetișisme care au spart imperii: Dumnezeu să ne ajute, Statul este sacru, sistemul este de vină. Uitam că până și cel mai „verde” stat este făcut tot din oameni, iar sistemul... este doar ceea ce fiecare dintre noi face. De la felul în care scriem până la felul în care se îmbracă șoferul de autobuz. Restul e poveste. Și partea cea mai urâtă a poveștii este confuzia care ni se predă din literatură până în politică: în loc să vedem că idei și practici sunt vinovate... credem că schimbând listele de nume pe care le alegem rezolvăm ceva. Numai pofta de a identifica vinovați este satisfăcută. Și chiar și ea doar momentan. Problemele, însă, rămân.

Spaima finală

Pentru că trebuie să încheiem cumva această fantezie, îți propun un exercițiu: închipuiește-ți cel mai frumos scenariu pentru viața ta. Când ai toate amănunțele gata, când totul este pus la punct pentru ca tu să te bucuri de perfecțiune, vin cele două vești. Una bună, una proastă. Cea bună este că din moment ce te-ai gândit, exact așa se va întâmpla. Cea proastă: că nu este sigur că ți se va întâmpla ție. Și pentru a rezolva acest lucru, ești întrebat pentru ce vrei să te sacrifici: patrie? urmași? Pentru orice te vei pronunța o să alegem un șef să se ocupe de asta. Dar și el o

să uite ce treabă are și o să-ți ofere aceleași scuze sfărăitoare: neamul, patria și celelalte lucruri care pot să scuze orice crimă.

Svetlana Cîrstean

Ne place fără îndoială să ne imaginăm în continuare scriitorul ca pe o ființă romantică, boemă, revoluționară, aureolată de propria incandescență, arzînd, simbolic, desigur, ca o torță vie, în mijlocul unei piețe publice. Au fost voci care, în aceste zile tulburi de început de an, le-au reproșat scriitorilor români lipsa de implicare, de atitudine și, de ce nu, tăcerea. La fel cum au fost voci care le-au reproșat și lipsa subiectelor puternice în cărțile lor, atîta timp cît aceste cărți nu reușesc să ofere un peisaj corect al lumii românești contemporane. Mă gândesc că aceste două feluri de reproș merg bine împreună și rimează totodată cu proiecția aceea nostalgică și idealistă care face din scriitor un personaj luptător și perpetuu prezent în ceea ce se numește viața cetății.

Însă scriitorii nu sînt de un singur fel, așa cum nici literatura nu e prin definiție doar realistă sau implicată sau patriotică. Nu-i putem impune scriitorului subiectele și nici viziunea. Nu-l putem obliga să se ocupe de ceea ce nu îl interesează, nu putem să îi cerem să caute inspirația în locuri străine de el însuși. Pe de altă parte, dacă în anii '70 scriitorii români își scriau textele avînd încă iluzia că puterea îi acceptă, îi ascultă și îi ocrotește, că vocea lor, adesea rezultat al unui compromis, contează, în anii '80, literatura română începea să existe pentru ea însăși, subversivitatea ei nu era revoluționară, ci implicită. Se scria literatură de dragul literaturii și asta era suficient ca să jignească regimul. După '90, mulți au fost aceia care au abandonat scrisul pentru a se arunca în viltoarea luptei, pentru a fi prezenți și vii în noile timpuri promițătoare care veniseră. Mulți au regretat apoi implicarea lor pe care au calificat-o drept naivă sau inutilă. Unii s-au retras, unii au redescoperit scrisul, alții nu. Oare toate aceste valuri de scriitori, de stiluri, de direcții, de iluzii și decepții să fi netezit calea spre dezabuzarea de astăzi, spre lipsa de implicare, dar mai ales de viziune asupra lumii noastre, acea viziune care poate crea marile cărți?

Mugur Grosu, *Salvarea crabilor*

Iată o situație la care tot meditez după ce-am citit-o la Witold Gombrowicz: te plimbi pe o plajă și vezi un crab răsturnat pe spate care-și agită-n sus piciorușele, te apleci și realizezi că nu va reuși să se-ntoarcă singur, doar omul reușește să-și găsească proptele în cer, așa că probabil va pieri acolo unde l-a zvârlit fărășul mării, te-nduioșezi, îl pui pe picioare și îl privești

Teme

cum se-ndepărtează alene și-n inima ta adie un fel de mulțumire care n-apucă să dospească pentru că-ți iese-n cale alt crab cu picioarele-n sus, te apleci, îl salvezi, te îndrepti, mai vezi unul, te-apleci, îl salvezi, te tot apleci salvând crabi până când te îndrepti și privești cu atenție-n jur și vezi puzderie de crabi răsturnați, zvâcnind din piciorușe, probabil a fost o furtună, plaja e fără sfârșit și marea-și tot scutură fărășele, nu-ți va ajunge o viață să faci doar această fărâmă de bine, dacă-ți pui mintea cu ea vei deveni tu însuți un crab cu piciorușele-n sus, și cine știe dacă se va găsi cineva în preajmă să te salveze...

Sunt tot atâtea răspunsuri câte fâpturi înzestrate cu „rațiune superioară” suportă planeta: unii vor merge pe plaja aceea atât de absorbiți de ei înșiși, încât nici măcar nu ar observa că se-ntâmplă să calce pe crabi. Alții vor consemna întâmplarea și-o vor închide în colivia metaforelor personale, meditănd cu tristețe sau mărinimie la propria lor condiție. Alții se vor minuna, vor face poze și vor relata cu neutralitate sau patetism, după dispoziție, convingeri sau mijloace. Alții se vor apleca o singură dată, să-și fi liniștit conștiința, eventual propovăduind formula implicării elementare: dacă fiecare s-ar apleca și-ar salva câte-un crab, lumea ar fi mai bună. Alții vor comenta sec despre selecția naturală. Alții vor vedea strict o problemă de curățenie costieră și-i vor interpela pe cei responsabili cu ordinea și salubritatea. Alții-și vor sensibiliza semenii și vor mobiliza voluntari care să dea o mână de ajutor la salvarea crabilor. Alții vor iniția campanii pentru ameliorarea situației, vor identifica implicațiile, cauzele și consecințele și vor gândi proiecte într-un cadru global. Iar alții vor aștepta ca totul să se sedimenteze și vor dăruia apoi omenirii un cântecel folk, o istorioară sau un documentar despre crabul cu piciorușele proptite-n cer care-a schimbat ordinea mondială.

Multe astfel de glasuri mi-au răsunat în minte după zavera din 15 ianuarie, când am ieșit prima oară „în stradă”, în urma zvonurilor că un fărăș uriaș zvârlise-n Piața Universității o mulțime de crabi care zvâcneau cu disperare din piciorușe. Mai degrabă împins de inconsistența informațiilor de presă, de frivolitatea relatărilor „de la fața locului” (greu de găsit formulă mai detestabilă) și de tendențiozitatea lor – pozitivă sau negativă. Așadar, mai mult din nevoia de-a vedea cu ochii mei ce se-ntâmplă decât împins de propriile revolte sau opinii politice. Vorbisem la telefon cu Silviu Dancu, ne întrebam ce se întâmplă și convenisem să mergem să ne lămurim singuri. Iar pentru cei animați de aceeași nevoie am luat și camera foto – cu care, până la urmă, aveam să filmez; dacă nu puteau afla cu proprii lor ochi, le-mprumutam eu vederea. Asta, însă, m-a obligat să las acasă majoritatea glasurilor amintite, chiar și revoltele: mi-am asumat

un rol, și strada m-a obligat în repetate rânduri să mă legitimez ca atare când pendulam între tabere sau mă trezeam prins între gaze și pietre: am nimerit chiar la începutul urgiei, am scos camera, am început să filmez, iar rolul ăsta mi-a dăruit din belșug ce-avea fiecare mai „bun” de-mpărțit. În câteva rânduri, legitimația de presă a scumpei mele soții m-a ferit în ultimul moment de bastoane sau dubă, la fel de bine cum faptul că nu eram ziarist m-a salvat de snopeala așa-numiților ultrași. Noaptea, târziu, când mi-am descărcat în propria locuință emoțiile, oboseala și cei 30 de GB de filmări, a urmat ceva mult mai greu: cum livrez documentul neutru, ce păstrez din tot ce-am văzut, inhalat, încasat. Și-am început prin a mă elimina din poveste pe mine, tăind pasajele de emoții private, interogări și negocieri pentru propria integritate, de dragul minimei neutralități. Când, în fine, am reușit să lansez online montajul cu cele 40 de minute de film selectate, realizam, cu amărăciune secretă, că aruncam la coș tot bagajul meu de emoții și că, de dragul rolului asumat, celelalte glasuri din mine nu se vor face nicicum auzite, și că povestea cealaltă, a piciorușelor mele proptite în cer va rămâne nescrisă pentru a nu altera povestea fărășului uriaș. Deși nu puțini mi-au cerut și povestea, aveam să mă bucur c-a fost așa: după încă o zi, Silviu Dancu mi-a dat să citesc textul său, *Lacrimi și sfînți*, care-mi compensa de minune absența. Și s-a răspândit ca un virus: blogul meu raportează c-a fost citit de peste 1500 de oameni, a avut mii de alți cititori și distribuitori pe Facebook, a fost tradus și oferat de antologatori. Tandemul a funcționat de minune: filmul a avut 15.000 de vizualizări – până-n clipa când, la reclamația unor anonimi vigilenți a fost „securizat” de Youtube cu o restricție de vârstă cel puțin dubioasă. Anumite secvențe vor fi folosite într-un performance internațional. Aș spune că, fără de voie, asemeni plajei lui Gombrowicz, strada și-a croit drum și-n măruntaiele artei și propria noastră metaforă.

În ce mă privește, am revenit o vreme în stradă și, de cele mai multe ori, am lăsat acasă camera de filmat, ca să mă pot alătura crabilor răsturnați acolo: zvâcneau în sus o placardă pe care scrisesem „nu mă comasați”. Până când cineva chiar a rezolvat asta. Multe altele și-au găsit un răspuns sau îl caută încă. Fărășul răstoarnă alți și alți crabi și nu am ipocrizia să-mi pun mintea cu el. Ori să-mi astup urechile sau să propovăduiesc altora ce să facă. Sunt așa cum îi știm: unii cu selecția naturală, alții cu ordinea, salubritatea, ecologia, propria conștiință sau ce poate face fiecare mai bine. Nu știu dacă-i mai importantă salvarea tuturor crabilor decât puterea acestei metafore care chiar schimbă lumea. Rămâne ca acel ce așteaptă marea sedimentare să documenteze povestea sau să ne dăruiască acel cântecel.

